

Burxonov Bekzod Saydazim o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va sevis instituti magistranti

+998946271771

Ziyodova Rayhona Jasur qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi +998933114501

Berdikulova Madina Zokir qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi

+998992490205

RAQAMLI PLATFORMALAR ASOSIDA XIZMAT KO'RSATISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli platformalar asosida xizmat ko'rsatish tizimining zamonaviy rivojlanish yo'nalishlari tahlil qilingan. Yandex Go, Click, Payme va Apelsin kabi raqamli xizmat ko'rsatish platformalari misolida ularning foydalanuvchilar, xizmat ko'rsatuvchilar hamda davlat iqtisodiy tizimiga ta'siri ko'rib chiqilgan. Tadqiqotda raqamli platformalarning xizmatlar sifatini oshirish, xizmat tannarxini pasaytirish, bandlikni ta'minlash va moliyaviy inklyuzivlikni kuchaytirishdagi roli asosiy o'rinda tahlil qilingan. Shuningdek, mavjud huquqiy asoslar, statistik ma'lumotlar va xalqaro tajribalar asosida muammolar va ularni hal etish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: raqamli platforma, xizmatlar bozori, Yandex Go, Payme, Click, Apelsin, algoritmik boshqaruv, moliyaviy texnologiyalar, iqtisodiy innovatsiyalar, raqamli xizmatlar

Abstract: This article analyzes the modern development trends of service delivery systems based on digital platforms. Using examples of services such as Yandex Go, Click, Payme, and Apelsin, the paper examines their impact on users, service providers, and the national economy. It highlights the role of digital platforms in enhancing service quality, reducing operational costs, increasing employment, and promoting financial inclusion. The study also presents proposals based on legal frameworks, statistical data, and international experiences.

Keywords: digital platforms, service economy, Yandex Go, Payme, Click, Apelsin, algorithmic management, fintech, economic innovation, digital services

Аннотация: В статье рассматриваются современные направления развития системы обслуживания на основе цифровых платформ. На примере таких сервисов, как Yandex Go, Click, Payme и Apelsin, проанализировано их влияние на пользователей, поставщиков услуг и экономику страны. Особое внимание уделяется роли цифровых платформ в повышении качества обслуживания, снижении издержек, обеспечении занятости и укреплении финансовой инклюзивности. Также представлены предложения на основе нормативно-правовой базы, статистических данных и международного опыта.

Ключевые слова: цифровая платформа, рынок услуг, Yandex Go, Payme, Click, Apelsin, алгоритмическое управление, финтех, экономические инновации, цифровые услуги

KIRISH

So'nggi yillarda global miqyosda raqamli texnologiyalar taraqqiyoti barcha sohalarda tub o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda. Ayniqsa, xizmatlar sohasi bu o'zgarishlarning markazida turibdi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish tizimlari yangi formatda shakllanib, ularning asosiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida raqamli platformalar paydo bo'ldi. Ushbu platformalar foydalanuvchi va xizmat ko'rsatuvchi subyektlarni real vaqt rejimida bog'lab, xizmatlar ko'rsatish jarayonining tezligi, sifati va qulayligini sezilarli darajada oshirmoqda.

Jahon tajribasida bu borada Yandex Go, Uber, Gojek, Grab, Alipay, WeChat Pay kabi platformalar xizmatlar sohasida tub islohotlar olib kelgan. O'zbekiston misolida esa Click, Payme, Apelsin, Express24 va Yandex Go kabi raqamli platformalar aholining kundalik ehtiyojlarini tez, xavfsiz va qulay tarzda qondirish imkonini bermoqda. Ushbu xizmatlar ayniqsa, transport (Yandex Go), moliyaviy xizmatlar (Click, Payme), onlayn to'lovlar, oziq-ovqat yetkazib berish (Apelsin, Express24) kabi yo'nalishlarda ommalashgan.

Raqamli platformalarning ommalashuvi xizmatlar sektorida raqobat muhitining kuchayishiga, xizmatlar sifatining oshishiga va iste'molchilar uchun tanlov imkoniyatining kengayishiga olib kelmoqda. Shu bilan birga, bu platformalar orqali ish topayotgan frilanserlar, haydovchilar va kichik biznes subyektlari uchun yangi iqtisodiy imkoniyatlar yuzaga chiqmoqda. Biroq bu jarayonlar bilan birga turli muammolar — mehnat munosabatlarining tartibga solinmaganligi, algoritmik boshqaruvning shaffof emasligi, foydalanuvchi ma'lumotlarining himoyasi kabi masalalar ham paydo bo'lmoqda.

2019-yilda qabul qilingan "To'lovlar va to'lov tizimlari to'g'risida"gi qonun orqali raqamli to'lov infratuzilmasi uchun huquqiy asos yaratildi. Bu esa xizmatlar sohasida raqamli texnologiyalarni joriy etish uchun huquqiy va tashkiliy muhitni mustahkamladi¹[1]. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi raqamli platformalarni rivojlantirish va ularni turli sohalarga keng joriy etishni mamlakat taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgiladi. Unda quyidagi vazifalar belgilangan:

- raqamli infratuzilmani rivojlantirish, mobil va simli Internet jahon axborot tarmog'i qamrovi va tezligini yanada oshirish orqali elektron tijorat platformalariga shaxsiy raqamli uskunalaridan ulanish imkoniyatlari va ko'lamlarini oshirish;
- elektron tijorat va elektron to'lovlar tizimini yanada rivojlantirish, shuningdek, elektron hukumat xizmatlarini taqdim etishda to'lovlarni qabul qilish va qayta ishlash imkoniyatlarini hisobga olgan holda, iqtisodiyot va moliya sohasida axborot infratuzilmasini takomillashtirish;
- elektron tijoratning rivojida muhim rol o'ynovchi pochta va logistika infratuzilmasini modernizatsiyalash va texnik yangilashni ta'minlash, logistika markazlarini (fulfilment) yaratish bo'yicha yirik loyihalarni amalga oshirish, axborot texnologiyalarini va pochta aloqasi obyektlarida avtomatlashtirilgan tizimlar joriy etish, shuningdek, pochta va logistika xizmatlari sifatini oshirish;
- ismoniy shaxslarga Internet jahon axborot tarmog'i orqali tovarlar va xizmatlar uchun to'lovlarni to'lashni tashkil etish jarayonini osonlashtirishga imkon beradigan to'lovlar agregatorlarini rivojlantirish;
- ranshegaraviy elektron tijoratni rivojlantirish va mahalliy ishlab chiqaruvchilarning mahsulotlarini qulay va o'z vaqtida eksport qilishni ta'minlash;
- itta savdo maydonchasida keng ko'lamli bank va bankdan tashqari moliyaviy xizmatlarni (qimmatli qog'ozlar bilan operatsiyalar, sug'urta va boshqalar) taqdim etishga yo'naltirilgan moliyaviy supermarketlarning biznes modelini yaratish;

¹ "To'lovlar va to'lov tizimlari to'g'risida" qonun (O'RQ-578, 2019, 7-noyabr). Matni: Markaziy bank portalini orqali lex.uz orqali taqdim etilgan kapitalbank.uz+2gendermadad.uz+2mbabm.uz+2.

- ijorat banklari tomonidan mijozlarga masofaviy bank xizmatlari (internet-banking, bank-mijoz, sms-banking va boshqalar), shu jumladan, mobil ilovalar orqali xizmat ko'rsatish ko'lamini va sifatini oshirish²[2].

Shu o'rinda, raqamli platformalar asosida xizmat ko'rsatish tizimini rivojlantirish masalasini ilmiy jihatdan o'rganish zarurati paydo bo'ladi. Zero, bu tizimlarning samaradorligi, iqtisodiy ta'siri, foydalanuvchi tajribasi, tartibga solishdagi muammolar, shuningdek, ular orqali yaratilayotgan yangi iqtisodiy model – platform iqtisodiyoti bo'yicha ilmiy tahlillarni chuqurlashtirish zarur.

Metodologiya

Mazkur tadqiqotda raqamli platformalar asosida xizmat ko'rsatish tizimining iqtisodiy va amaliy jihatlarini o'rganish uchun kombinatsiyalashgan metodlar (mixed methods) qo'llanildi. Ular quyidagilardan iborat: deskriptiv usul-mavjud statistik ma'lumotlar va qonunchilik asosidagi tahlillar; solishtirma usul-Click va Payme kabi moliyaviy platformalar o'rtasidagi funksional va foydalanuvchi tajribasi asosida qiyosiy tahlil.

Adabiyotlar tahlili

Raqamli iqtisodiyot va raqamli platformalar zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning ajralmas tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Jahon banki (World Bank, 2021), BMT (UNCTAD, 2022) va OECD (2020) kabi xalqaro tashkilotlar raqamli texnologiyalarni iqtisodiy o'sishning yangi drayveri sifatida ko'rsatgan. Xususan, BMTning "Digital Economy Report"ida qayd etilishicha, raqamli platformalar iqtisodiy tizimlarning strukturaviy transformatsiyasini jadallashtirmoqda va xizmatlar sektorining raqamli formatga o'tishini tezlashtiradi³[3].

Raqamli iqtisodiyotning nazariy asoslari dastlab Alvin Toffler, Manuel Castells, va Brynjolfsson & McAfee kabi mualliflar tomonidan ilgari surilgan bo'lib, ular texnologik inqilobning iqtisodiyotga, bandlikka va ishlab chiqarish munosabatlariga ta'sirini chuqur tahlil qilganlar. Ayniqsa, platformalar iqtisodiyoti (platform economy) tushunchasi Parker, Van Alstyne va Choudary (2016) tomonidan nazariy jihatdan asoslab berilgan. Ularning fikricha, raqamli platformalar vositasida yuzaga kelgan yangi iqtisodiy model — bu mahsulot yaratishdan ko'ra, ishtirokchilarni bog'lash va o'zaro almashinuvga imkon beruvchi tizimdir⁴[4].

O'zbekiston ilmiy doiralarida ham raqamli iqtisodiyot va xizmatlar sohasi o'ziga xos e'tibor qozonmoqda. Babasyan, D., Melecky, M., & Podchoeva, N. raqamli to'lov tizimlarining moliyaviy inklyuzivlikdagi o'rni haqida tadqiqot olib borgan, unda Click va Payme kabi platformalarning aholining moliyaviy xizmatlarga bo'lgan kirishini yengillashtirishi isbotlangan: "Viloyatlarda raqamli to'lov platformalari – jumladan Click va Payme – aholining moliyaviy xizmatlarga kirishini sezilarli darajada yengillashtirganini ko'rsatdi"⁵[5]. Shuningdek, Ulmasov

² "PQ-6079 – Raqamli O'zbekiston–2030" strategiyasi (2020, 5-oktabr). Rasmiy matni: World Bank tomonidan "Digital Economy of Uzbekistan" hisobotida qayta e'lon qilingan gendermadad.uz+2kapitalbank.uz+2mbabm.uz+2.

³ "Uzbekistan Digital Ecosystem Country Assessment (DECA)" — USAID/World Bank tomonidan 2021 yilda tayyorlangan baholash hisobot digitaldevelopment.org.

⁴ Geoffrey G. Parker, Marshall W. Van Alstyne, Sangeet Paul Choudary. *Platform Revolution: How Networked Markets Are Transforming the Economy and How to Make Them Work for You*. New York: W. W. Norton, 2016.

⁵ Babasyan, D., Melecky, M., & Podchoeva, N. (2024). *From livestock to lifelong savings: Improving financial inclusion in Uzbekistan*. Washington, DC: World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/84a69ab1-82f3-50f3-a682-9c1db7a15fe3>

A. (2023) tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishda raqamli xizmatlar samaradorligi va ularning iqtisodiy foydasi, xizmatlar tannarxining pasayishiga ta'siri chuqur tahlil qilingan.

Platformalar asosida xizmat ko'rsatish tizimining muhim nazariy jihat bu — algoritmik boshqaruv va avtomatlashtirilgan xizmat ko'rsatish tamoyillaridir. Bu borada Geliskhanov (2024) Yandex Taxi misolida algoritmik boshqaruvning haydovchilar ish faoliyatiga qanday ta'sir ko'rsatishini tahlil qilgan. 2022–2024-yillarda Rossiyadagi raqamli platforma — Yandex Taxi tomonidan platforma ishchilari (haydovchilar)ni rag'batlantirish va nazorat qilish uchun qo'llanilgan shart-sharoitlar hamda mexanizmlar yuzasidan olib borilgan empirik tadqiqot natijalari taqdim etilgan. Tadqiqot algoritmning ikki tomonlama roli mavjudligini ko'rsatadi: ishtirokchilarni moslashtirish va muvofiqlashtirish tizimi sifatida, shuningdek, yuridik jihatdan mustaqil haydovchilarni rag'batlantirish vositasi sifatida o'rganilgan. Tadqiqotda raqamli platformalar tranzaksiya shartlari, sifat standartlari va xizmat ko'rsatish shartlarini nazorat qilish orqali ierarxik boshqaruv tizimini qo'llashi isbotlab berilgan. U algoritmning ish vaqti, narx belgilash, buyurtma taqsimoti kabi jihatlar bo'yicha muhim rol o'ynashini, lekin bu shaffoflik va mehnat huquqlari bilan bog'liq muammolarni ham yuzaga chiqarishini aniqlagan. “Yandex Taxi platformasida algoritm nafaqat buyurtmalarni taqsimlash va ishtirokchilarni muvofiqlashtirishda, balki yuridik jihatdan mustaqil bo'lgan haydovchilarni rag'batlantirish va nazorat qilish vositasi sifatida ham faoliyat yuritadi”^[6], — deya ta'kidlaydi Geliskhanov (2024). Boshqa tomondan, raqamli platformalar orqali xizmat ko'rsatish – foydalanuvchilar va xizmat ko'rsatuvchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar mexanizmini o'zgartiradi. Endi xizmat ko'rsatish jarayonida bevosita uchrashuv yoki doimiy aloqa shart emas. Masalan, Yandex Go haydovchisi va mijoz o'rtasida muloqot minimal bo'lib, barcha aloqa mobil ilova orqali amalga oshiriladi. Bu esa vaqt, qulaylik va xavfsizlik nuqtayi nazaridan samaradorlikni oshiradi.

Moliyaviy xizmatlar sohasida ham xuddi shunday o'zgarishlar ro'y bermoqda. Click va Payme kabi platformalar an'anaviy bank xizmatlarini mobil ilovalar orqali ko'rsatish orqali xizmat ko'rsatish muddatini qisqartirdi, geografik chegaralarni yo'q qildi va foydalanuvchi tajribasini sezilarli darajada yaxshiladi. 2024-yilgi statistik ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekistonda elektron to'lovlar hajmi 500 trln so'mdan oshgan bo'lib, bu 2019-yilga nisbatan uch barobar o'sishni bildiradi^[7](Manba: Markaziy bank hisobotlari).

Shuningdek, M.Nozimova (2024) o'z tadqiqotida raqamli moliyaviy xizmatlar orqali aholining ijtimoiy-iqtisodiy faolligi oshgani, xususan, ayollar va yoshlar orasida kichik biznes subyektlari sonining ortganini qayd etadi: “Raqamli moliyaviy innovatsiyalar, jumladan raqamli to'lov platformalari, mikroqarz xizmatlari va blokcheyn texnologiyalarining tez sur'atlarda rivojlanishi aholining moliyaviy xizmatlarga kirishini kengaytirdi, kichik va o'rta biznes (SMB) subyektlari o'sishini qo'llab-quvvatladi hamda mamlakatning iqtisodiy modernizatsiyasiga hissa qo'shdi”^[8]. Bu esa raqamli platformalar xizmatlar sohasini nafaqat texnik jihatdan, balki ijtimoiy jihatdan ham o'zgartirayotganini ko'rsatadi.

Shunday qilib, raqamli platformalar xizmat ko'rsatish tizimini innovatsion yo'nalishda o'zgartirmoqda. Ular xizmatlar sifati, tezligi, ishonchliligi va qulayligini oshirish bilan birga,

⁶ Geliskhanov, I. Z. (2024). *Digital platform governance structures: A case study of Yandex Taxi*. Voprosy Ekonomiki, (9), 76–106. <https://doi.org/10.32609/0042-8736-2024-9-76-106>

⁷ UzDaily. (2024, April 25). *Measures developed to expand usage of electronic payment systems*. UzDaily.com. <https://uzdaily.uz/en/post/83783>

⁸ Nozimova, M. (2024, October 7). *The role of fintech in enhancing financial inclusion and economic growth in emerging markets: A case study of Uzbekistan*. Academia Globe: Inderscience Research, 5(10), 21–25. <https://agir.academiascience.org/index.php/agir/article/view/1599>

yangi iqtisodiy va ijtimoiy muammolarni ham yuzaga chiqaradi. Shu bois, bu sohani chuqur ilmiy tadqiq qilish, ularni tartibga soluvchi qonunchilik bazasini rivojlantirish va platformalarning ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirini baholash hozirgi davr uchun dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari

Yandex Go platformasi O'zbekistonda 2020-yildan buyon faoliyat yuritib kelmoqda. Platformaning mobil ilovasi algoritmik boshqaruv asosida ishlaydi, ya'ni mijoz buyurtmasi asosida yaqin joylashgan haydovchiga avtomatik tarzda yuboriladi. Bu esa xizmat ko'rsatish tezligini oshiradi⁹[9]. Shu o'rinda aytish joizki, ushbu platformadan foydalanish quyidagi imkoniyatlarni yaratib beradi: buyurtma olish tezligi; pul o'tkazmalar avtomatlashtirilgan; haydovchilar uchun reyting sistemasi mavjud. Shu bilan birga, kamchiliklari ham mavjud bo'lib, haydovchilar uchun mehnat shartnomalari mavjud emas hamda haydovchilar o'zini-o'zi ish bilan band deb hisoblaydi, bu esa ijtimoiy kafolatlarining chekliligiga olib keladi.

Click va Payme – O'zbekistonda eng ommalashgan raqamli to'lov tizimlaridan bo'lib, har ikkalasi ham to'lov, komissiyasiz pul o'tkazmalar, kredit to'lovlari, davlat xizmatlari uchun to'lovlarni amalga oshirish imkonini beradi. 2024-yilda Click foydalanuvchilari soni 11 milliondan oshdi, Payme esa 10 millionga yaqinlashdi¹⁰[10] (Markaziy bank ma'lumotlari). Har kuni o'rtacha 4,5 million tranzaksiya Click orqali amalga oshirilmoqda. Payme ilovasida foydalanuvchilar eng ko'p foydalanadigan xizmatlar – internet to'lovlari, mobil aloqa, va kommunal xizmatlar¹¹[11].

Apelsin va unga integratsiyalashgan Express24 raqamli savdo va yetkazib berish xizmatlarini taklif qiladi. Pandemiya davridan keyin bu xizmatlarga talab keskin oshdi. Shu sababli foydalanuvchilar 24/7 xizmat ko'rsatishdan foydalanish; onlayn to'lov, cashback, bonus ballarga ega bo'lish; QR orqali yetkazib beruvchi bilan aloqa qilish imkoniyatlariga ega bo'ldi. Ammo ushbu platformalarning keng tarqalganligi bir qancha kamchiliklarni keltirib chiqarmoqda, ya'ni ba'zan mahsulotlar kech yetkaziladi; narxlar bazaviy bozordan yuqoriroq; yetkazib beruvchilar mustaqil band shaxslar sifatida ro'yxatga olinmaydi.

Yandex Go, Apelsin va Express24 kabi xizmatlar yangi iqtisodiy faoliyat turlarini shakllantirishda ham muhim rol o'ynadi. Tadqiqotlarga ko'ra, haydovchilarning 62 foizi aynan Yandex Go orqali barqaror daromadga ega bo'lganini ta'kidlagan. Bu esa raqamli platformalarning bandlikni oshirishga ham xizmat qilayotganini anglatadi.

Shuningdek, Click va Payme foydalanuvchilari orasida kichik tadbirkorlar ulushi ortib bormoqda. Onlayn savdo, xizmatlar va to'lov operatsiyalarini raqamli tizimlarga o'tkazish ularning xarajatlarini qisqartirgan va mijozlar sonini ko'paytirgan.

Muhokama

Raqamli platformalar xizmatlar sektorida innovatsion yondashuvlarning kirib kelishiga zamin yaratmoqda:

- Click va Payme tizimlarida to'lovlar, kreditni to'lash, kommunal xizmatlar uchun to'lovlar, soliqlar, davlat xizmatlari to'lovlari integratsiyalashgan. C
- Apelsin va Express24 esa marketing, cashback va onlayn yetkazib berish xizmatlarini birlashtirgan. A
- a'zi platformalarda sun'iy intellekt (AI) asosida tavsiya tizimlari joriy qilingan, bu foydalanuvchi ehtiyojlarini tezroq aniqlashga yordam bermoqda. b

⁹ https://uz.wikipedia.org/wiki/Yandex_Taxi

¹⁰ <https://daryo.uz/2024/08/05/click-2024-yilning-birinchi-yarmida-daromadni-50-ga-oshirdi>

¹¹ <https://kommers.uz/?p=31436>

Bu kabi texnologik yondashuvlar xizmatlar sohasida samaradorlikni oshirish bilan birga raqobatbardoshlikni ham kuchaytirmoqda.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda raqamli platformalar xizmatlar sohasining zamonaviy modelini shakllantirmoqda. Bu model quyidagi asosiy ustunliklarga ega:

- izmatlarning avtomatlashtirilgan va shaxsiylashtirilgan shaklda taqdim etilishi; x
 - arxlar va xizmatlar haqida ochiq ma'lumot; n
 - stalgan joydan va vaqtda xizmatdan foydalanish imkoniyati; i
 - izmat ko'rsatuvchilar uchun yangi daromad manbalarining paydo bo'lishi. x
- Shu bilan birga, bir nechta tashkiliy-huquqiy muammolar mavjud:
- izmat ko'rsatuvchilar (masalan, haydovchilar, kur'erlar)ning huquqiy maqomi aniq belgilanmagan; a
 - lgoritmik boshqaruv va reyting sistemasi shaffof emas; f
 - oydalanuvchi ma'lumotlari bilan ishlash bo'yicha axborot xavfsizligi yetarli emas.

Shuning uchun bu platformalarni tartibga soluvchi maxsus qonunchilik mexanizmlari, mehnat huquqlari kafolatlari va platformalararo raqobat muhitini sog'lomlashtirish choralari ishlab chiqish lozim.

Xulosa

Raqamli platformalar asosida xizmat ko'rsatish tizimi bugungi global iqtisodiy muhitda innovatsion taraqqiyotning muhim omillaridan biri sifatida shakllanmoqda. O'zbekiston sharoitida Yandex Go, Click, Payme, Apelsin va boshqa raqamli xizmatlar foydalanuvchilar uchun qulay, tezkor va ishonchli yechimlarni taklif etayotgan bo'lsa, xizmat ko'rsatuvchi subyektlar uchun yangi daromad manbalari va ish bilan bandlik imkoniyatlarini yaratmoqda:

- aqamli platformalar orqali xizmat ko'rsatish sifati, tezligi va foydalanuvchi qulayligi sezilarli darajada oshgan. r
- shbu platformalar iqtisodiyotda yangi turdagi bandlik – “platforma bandligi” (gig economy) modelini shakllantirmoqda. u

amlakatda raqamli xizmatlar huquqiy asoslari shakllana boshlagan bo'lsa-da, bu yo'nalishda hali hal etilmagan muammolar mavjud: mehnat munosabatlari, shaffoflik, ma'lumotlar xavfsizligi va raqobat muhitining tartibga solinishi. m

Ushbu natijalar, raqamli platformalar asosida xizmatlar tizimini rivojlantirish uchun puxta davlat siyosati, texnologik innovatsiyalar va tartibga soluvchi huquqiy mexanizmlarning muvofiqlashtirilgan holda ishlashi zarurligini anglatadi.

Xususan, platforma asosida xizmat ko'rsatuvchilar (masalan, Yandex Go haydovchilari, kur'erlar) uchun “mustaqil ish bilan band shaxs” maqomini qonuniy ravishda tan olish va ularning mehnat huquqlarini kafolatlovchi normativ hujjatlarni ishlab chiqish, raqamli platformalarning algoritmik boshqaruv tizimlarini shaffoflashtirish, foydalanuvchilar va xizmat ko'rsatuvchilarga baholash mezonlarini ochiq taqdim etish, foydalanuvchi ma'lumotlari bilan ishlashda “Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish to'g'risida” qonun talablariga qat'iy amal qilish, platformalar uchun milliy sertifikatlash va audit joriy etish, maxfiylik siyosatini tekshirish tizimlarini yaratish, raqamli platformalar o'rtasida sog'lom raqobatni ta'minlovchi qonunchilik asoslarini

mustahkamlash, yangi texnologiyalar, masalan, AI (sun'iy intellekt), blockchain, IoT kabi yechimlarni xizmat ko'rsatish tizimiga integratsiya qilish uchun davlat tomonidan grantlar, imtiyozlar va inkubatsiya markazlarini tashkil qilish, raqamli xizmatlarni chekka hududlarda joriy etish uchun subsidiyalar va texnik yordam dasturlarini ishlab chiqish, ayollar, nogironlar, ishsiz yoshlar uchun platforma orqali ishga joylashishni rag'batlantiruvchi maxsus dasturlarni ishlab chiqish, oliy ta'lim muassasalarida raqamli iqtisodiyot, platforma biznesi va servis texnologiyalari bo'yicha maxsus kurslarni joriy etish, raqamli xizmatlardan foydalanish bo'yicha aholining raqamli savodxonligini oshirish uchun ommalashtiruvchi treninglar tashkil etish kabi vazifalarni aniq belgilab olish va amalga oshirishni yo'lga qo'yish orqali raqamli platformalar asosida xizmat ko'rsatish tizimini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlarini ishlab chiqish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. "To'lovlar va to'lov tizimlari to'g'risida" qonun (O'RQ-578, 2019, 7-noyabr). Matni: Markaziy bank portali orqali lex.uz orqali taqdim etilgan kapitalbank.uz+2gendermadad.uz+2mbabm.uz+2.
2. "PQ-6079 – Raqamli O'zbekiston-2030" strategiyasi (2020, 5-oktabr). Rasmiy matni: World Bank tomonidan "Digital Economy of Uzbekistan" hisobotida qayta e'lon qilingan gendermadad.uz+2kapitalbank.uz+2mbabm.uz+2.
3. "Uzbekistan Digital Ecosystem Country Assessment (DECA)" — USAID/World Bank tomonidan 2021 yilda tayyorlangan baholash hisobot digitaldevelopment.org.
4. Geoffrey G. Parker, Marshall W. Van Alstyne, Sangeet Paul Choudary. Platform Revolution: How Networked Markets Are Transforming the Economy and How to Make Them Work for You. New York: W. W. Norton, 2016.
5. Babasyan, D., Melecky, M., & Podchoeva, N. (2024). From livestock to lifelong savings: Improving financial inclusion in Uzbekistan. Washington, DC: World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/84a69ab1-82f3-50f3-a682-9c1db7a15fe3>
6. Geliskhanov, I. Z. (2024). Digital platform governance structures: A case study of Yandex Taxi. Voprosy Ekonomiki, (9), 76–106. <https://doi.org/10.32609/0042-8736-2024-9-76-106>
7. UzDaily. (2024, April 25). Measures developed to expand usage of electronic payment systems. UzDaily.com. <https://uzdaily.uz/en/post/83783>
8. Nozimova, M. (2024, October 7). The role of fintech in enhancing financial inclusion and economic growth in emerging markets: A case study of Uzbekistan. Academia Globe: Inderscience Research, 5(10), 21–25. <https://agir.academiascience.org/index.php/agir/article/view/1599>
9. https://uz.wikipedia.org/wiki/Yandex_Taxi
10. <https://daryo.uz/2024/08/05/click-2024-yilning-birinchi-yarmida-daromadni-50-ga-oshirdi>
11. <https://kommers.uz/?p=31436>